

Sisällys

Lukijalle _____	5
I Kognitiivisen psykoterapian perusteet	
1 Kognitiivisen psykoterapian alku ja kehitys _____	14
<i>Irma Karila, Maaria Koivisto, Jorma Fredriksson</i>	
Mitä kognitiivinen psykoterapia tarkoittaa _____	14
Kognitiivisen terapian historialliset juuret _____	16
Kognitiivisen terapian suuntauksia _____	18
Kognitiivisen psykoterapian kehitysnäkymiä _____	29
Kognitiivinen psykoterapia Suomessa _____	31
2 Terapeuttinen vuorovaikutus _____	37
<i>Kirsti-Liisa Kuusinen</i>	
Terapiasuhte _____	37
Tutkiva yhteistyösuhte _____	38
Empatia _____	40
Katkokset ja metakommunikaatio _____	41
Interpersonaaliset skeemat ja korjaava kokemus _____	44
Terapeutti vuorovaikutuksen osapuolena _____	47
3 Käsitteellistäminen ja tavoitteiden asettaminen _____	50
<i>Irma Karila, Maaria Koivisto, Nils Holmberg</i>	
Mitä käsitteellistäminen tarkoittaa _____	50
Käsitteellistämisen tehtävä terapiassa _____	51
Potilastapauksen käsitteellistämismalleja _____	52
Esimerkkejä käsitteellistämismalleista _____	55
Tavoitteiden asettaminen _____	65
4 Keskeiset työtavat _____	70
<i>Irma Karila, Maaria Koivisto</i>	
Mihin työtapoja tarvitaan? _____	70
Behavioraalisesti painottuvat työtavat _____	71
Kognitiiviset perustyötavat _____	74
Kokemukselliset työtavat _____	80
Muita huomioitavia näkökohtia _____	86
II Kognitiivinen psykoterapia psyykkisissä häiriöissä	
5 Masennushäiriöt _____	93
<i>Irma Karila</i>	
Masennuksen hoidon lähtökohtia _____	94
Kognitiivisen terapiamallin tausta _____	94
Masennushäiriöiden kognitiivinen malli lyhyesti _____	95

Kognitiivinen terapia käytännössä	97	Kognitiivis-behavioraalinen ryhmähoito	176
Toivottomuus ja itsemurhariski	109	Sosiaalisten tilanteiden pelon kognitiivinen terapia	181
Toistuvan masennuksen ehkäisy	110	9 Paniikkihäiriö	196
Pitkäaikaisen masennustilan hoidon erityispiirteitä	111	<i>Klaus Ranta</i>	
Tutkimusnäyttö	115	Paniikkihäiriön määrittely ja oireet	197
6 Kaksisuuntainen mielialahäiriö	118	Arviointi	200
<i>Kirsi Jänkälä, Anna-Maija Kokko</i>		Paniikkihäiriön esiintyvyys ja taustatekijät	201
Mitä kaksisuuntaisella mielialahäiriöllä tarkoitetaan?	118	Paniikkihäiriön kognitiivis-behavioraalinen ymmärtäminen	203
Stressi-haavoittuvuusmalli	120	Paniikkihäiriön kognitiivinen terapia	206
Kognitiivinen terapia käytännössä	124	Kognitiivis-behavioraalinen hoito: PCT	214
Pitkäaikaissairauden vaikutuksia	137	Paniikkihäiriön kognitiivinen terapia - tapausesimerkki	220
Perhe ja sosiaaliset vuorovaikutussuhteet	139	10 Pakko-oireinen häiriö	227
Ryhmät	140	<i>Pasi Häll</i>	
7 Yleistynyt ahdistuneisuushäiriö	142	Pakko-oireisen häiriön diagnoosi, erotusdiagnoosiikkaa ja epidemiologiaa	228
<i>Klaus Ranta, Virpi Ylijukuri</i>		Kognitiivinen terapia pakko-oireisen häiriön hoidossa	236
Yleistyneen ahdistuneisuushäiriön oireita	143	Kognitiivisen terapian vaiheet pakko-oireisen häiriön hoidossa	240
Kognitiivisen prosessoinnin tunnuspiirteet yleistyneessä ahdistuneisuushäiriössä	143	Läheisten merkitys pakko-oireiden hoidossa	264
Kognitiivis-behavioraaliset käsitteellistämisen- ja hoitomallit	145	11 Traumaperäinen stressihäiriö	268
Huolehtiminen välttämiskäyttäytymisenä	147	<i>Reetta Aalto-Setälä</i>	
Kyvyttömyys sietää epävarmuutta	150	Traumaperäisen stressihäiriön yleisyys	268
Metakognitiivinen terapia	155	Traumaperäisten stressihäiriöiden määrittely	269
8 Sosiaalisten tilanteiden pelko	168	Teoreettiset lähtökohdat kognitiivisen lähestymistavan valitsemiseksi	271
<i>Klaus Ranta</i>		Traumakeskeinen kognitiivis-behavioraalinen terapia käytännössä	272
Sosiaalisten tilanteiden pelon määrittely ja oirekuva	168	Altistus	278
Esiintyvyys ja taustatekijät	169	Monimuotoisen traumaperäisen stressihäiriön kognitiivinen terapia	283
Arviointi	171	Traumaperäisen stressihäiriön tutkimusnäyttö	286
Sosiaalisten tilanteiden pelon ymmärtäminen kognitiivis-behavioraalisen viitekehyksen kautta	172		

12 Skeematerapia	
persoonallisuushäiriöiden ja muiden pitkäaikaisten häiriöiden hoidossa	289
<i>Irma Karila</i>	
Skeematerapian alku	290
Skeematerapia käytännössä	296
Moodityöskentely skeematerapian eri vaiheissa	301
Skeematerapian sovellukset muissa pitkäaikaisissa sairauksissa	307
Implementointi	308
13 Persoonallisuushäiriöt ja dialektinen käyttäytymisterapia	311
<i>Nils Holmberg, Maaria Koivisto, Seppo Kähkönen</i>	
Persoonallisuushäiriöt ja kognitiivinen psykoterapia	311
Dialektinen käyttäytymisterapia epävakaan persoonallisuuden hoidossa	314
Invalidoiva ympäristö epävakaan persoonallisuuden kehittämisessä	318
Tunteiden virhesäätely – epävakaan persoonallisuuden ensisijainen ongelma	319
Epävakaat käyttäytymismallit ja dialektiset ongelmat	320
Dialektisen käyttäytymisterapian perustekijät	322
Esimerkki: dialektinen käyttäytymisterapia tunne-elämän epävakaan hoidossa	332
Toisen vaiheen terapia	337
Hoidon tuloksellisuus	342
14 Toiminnalliset oireet	345
<i>Sinikka Luutonen, Päivi M. Niemi</i>	
Psyykkiset tekijät terveydessä ja sairaudessa	345
Toiminnallisten oireiden psykoterapia	347
Kognitiivisen työskentelymallin käyttö terveydenhuollossa	360
15 Krooninen kipu	362
<i>Anita Saariaho, Tom Saariaho</i>	
Kipu	362
Pitkäaikaisen kivun hoidon historia lyhyesti	363
Kroonisen kivun biopsykososiaalinen malli	364
Kipupotilaan psykoterapian yleiset periaatteet	368
Oirekehähaastattelu	369
Hoitosuhde ja vastavuoroiset mallit	371
Psykoterapeuttiset mahdollisuudet: yksilö- vai ryhmäterapiaa?	373
16 Syömishäiriöt	376
<i>Pia Charpentier</i>	
Syömishäiriöiden historiaa	376
Syömishäiriöiden esiintyvyys	377
Laihuushäiriöpotilaan kognitiivinen psykoterapia	379
Ahmimishäiriöpotilaan kognitiivinen psykoterapia	391
17 Päihderiippuvuus	399
<i>Nils Holmberg</i>	
Mitä addiktio tarkoittaa?	399
Päihderiippuvuuden kehittyminen	400
Päihderiippuvuus ja kognitiivinen näkökulma	401
18 Psykoosit	416
<i>Seppo Anttonen, Heli Määttä</i>	
Kognitiivinen psykoterapia psykoosin hoidossa: oireet ja kokemukset keskiössä	417
Psykoosikäsitteiden perusteet	418
Arviointi ja sitoutuminen	421
Muutosstrategiavaihe	427
Käsitteellistäminen ymmärryksen lisääjänä	429
Selviytymiskeinot	430
Uskomusten kanssa työskentely	433

Motivaation, tunnekokemuksen ja disorganisaatio-oireiden kanssa työskentely	439
Kognitiivinen kuntoutus	443
Pitkittäiskäsitteellistämisen vaihe	443
Vahvistamisen/vakiinnuttamisen vaihe	445
Uudemmat lähestymistavat	446
Psykoosiriski ja varhainen psykoosi	447
Tutkimusnäyttö	447

19 Kehitykselliset neuropsykiatriset häiriöt 451

<i>Petra Waris, Maarit Virta</i>	
ADHD:n ja autisimirjon oirekuva	451
Käsitteellistäminen	452
Kognitiivinen psykoterapia ADHD:n hoidossa	454
Kognitiivinen psykoterapia autisimirjon hoidossa	459

20 Unihäiriöt 470

<i>Soili Kajaste, Juha Markkula</i>	
Uni ja nukkuminen	471
Unen mekanismit	472
Unen häiriöt	473
Unihäiriöisen potilaan tutkimus	479
Kognitiivisten menetelmien ja kognitiivisen psykoterapian käyttö unihäiriöiden hoidossa	482
Kognitiivis-behavioraaliset menetelmät ja unilääkkeiden käyttö	488
Komplisoituneet tilanteet ja käsitteellistäminen unihäiriöissä	490

21 Itsemurhaa yrittäneiden kognitiivinen lyhyt-psykoterapia 496

<i>Nils Holmberg, Seppo Kähkönen</i>	
Hoitomallin periaatteet	496
Lyhytterapeutittinen hoitomalli	498
Intervention tehokkuus	504

III Kognitiivisen psykoterapian sovelluksia

22 Ryhmämuotoiset kognitiiviset psykoterapiat 508

Jukka Honka, Anna-Maija Kokko, Taru Juvakka, Hanna-Mari Hilden, Tarja Koffert, Jari Peltomaa, Virpi Leppänen, Sari Lindeman

Ryhmäterapian perusteet 508
Jukka Honka

Pitkäaikaisen masennuksen ryhmähoitomalli (CBASP) 511
Anna-Maija Kokko

Tietoisuustaitopohjainen toistuvan masennuksen hoitomalli (MBCT) 515
Taru Juvakka

Skeematerapiaryhmä epävakaasta persoonallisuudesta kärsiville 518
Hanna-Mari Hilden, Tarja Koffert, Jari Peltomaa

Oulun hoitomalli epävakaasta persoonallisuudesta kärsiville 522
Virpi Leppänen, Sari Lindeman

23 Kognitiivisen psykoterapian kehityssensitiivisyys 530

Jorma Fredriksson

Kognitiivisen psykoterapian kehityssensitiivisyys 531

Kehityssykopatologia 534

Kognitiivisen psykoterapian kehityssensitiivisiä sovelluksia 536

Kehityssensitiivisyys kognitiivisen psykoterapian periaatteena 545

24 Konstruktivistinen näkökulma 547

Armi Hakanen

Näkemys persoonallisuuden rakentumisesta 547

Persoonallisuuden merkitys-organisaatiot _____	548	Työnohjauksen tehtävät _____	597
Persoonallisuuden merkitys-organisaatiot ja terapiasuhde _____	549	Työnohjaus käytännössä _____	599
Persoonallisuuden merkitys-organisaatioiden kehitys _____	554	Ohjattavan ammattitaidon kehittyminen _____	601
Tunteet ja tunteidensäätely _____	557	Eri suuntaukset työnohjauksessa _____	602
Käytännön työtapoja _____	560	Tarkoituksellinen ja tavoitteellinen harjoittelu _____	604
Konstruktivistinen näkökulma ja psykoterapiatutkimus _____	565	<i>Anna-Maija Kokko</i>	
25 Hyväksymis- ja omistautumisterapia _____	568	Tarkoituksellinen ja tavoitteellisen harjoittelun periaatteet _____	605
<i>Raimo Lappalainen</i>		TT-harjoitteita käytännössä _____	605
Mitä hyväksymis- ja omistautumisterapia on? _____	568	TT-harjoittelun yhdistäminen työnohjaukseen _____	608
Suhdekehysteoria _____	570	28 Psykoterapeutin jaksaminen ja voimavarojen ylläpitäminen _____	610
Hyväksymis- ja omistautumisterapia käytännössä _____	574	<i>Irma Karila</i>	
26 Etä- ja nettiterapiat _____	585	Psykoterapeutin työn stressitekijät _____	610
<i>Jan-Henry Stenberg</i>		Haasteet ammatillisen kehityksen eri vaiheissa _____	612
Netti- ja etäterapioiden tarpeellisuus _____	585	Miten huolehtia jaksamisesta ja omista voimavaroista? _____	613
Reaaliaikainen etäpsykoterapia _____	586	Kuormitustekijöiden hallinta _____	614
Nettiterapiat _____	586	Keinoja voimavarojen ylläpitämiseen _____	615
Mielenterveystalon verkkopalvelut _____	592	Haasteellisuus motivoi _____	617
27 Psykoterapian työnohjaus _____	594	Hakemisto _____	621
<i>Juhani Tiuraniemi, Anna-Maija Kokko</i>			
Työnohjauksen käsite _____	594		
<i>Juhani Tiuraniemi</i>			
Työnohjauksen eri näkökulmia _____	595		